

В. П. ФУТАЛА (Дрогобич)

**VI МІЖНАРОДНА НАУКОВА
ІСТОРИКО-КРАЄЗНАВЧА КОНФЕРЕНЦІЯ
“НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНИЙ РУХ
НА ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ
У 20—50-х рр. ХХ ст.”**

11-12 жовтня 2002 р. у Дрогобицькому державному педагогічному університеті ім. Івана Франка відбулася VI Міжнародна наукова історико-краєзнавча конференція “Національно-визвольний рух на західноукраїнських землях у 20—50-х роках ХХ ст.”, присвячена 60-річчю УПА. Її організували історичні факультети Дрогобицького педагогічного і Львівського національного університетів за участю і сприянням Дрогобицької міськради. У роботі конференції взяли участь учені з Києва, Львова, Острога, Луцька, Івано-Франківська, а також польські історики з Любліна, Жешува, Легніці і Седльце. З-понад сорока її учасників — 11 докторів наук, професорів, 15 кандидатів наук, доцентів, решта — аспіранти, здобувачі, учителі історії та краєзнавці.

Конференцію відкрив ректор Дрогобицького педуніверситету, проф. *В. Г. Скотний*. З привітанням до учасників зібрання звернулися голова Львівської обласної ради *М. Д. Сендак*, заступник голови Львівської обласної державної адміністрації, проф. *В. П. Мельник*, міський голова Дрогобича *М. П. Лужецький*. Вони підкреслили роль Української повстанської армії у боротьбі українців за свободу і власну державність, торкнулися питання уроків українського національно-визвольного руху 1940—1950-х років, висловили сподівання, що наукова конференція зробить вагомий внесок у справу відновлення історичної справедливості — офіційного визнання воїнів УПА учасниками Другої світової війни.

Співпраця на ниві науки, культури, економіки між Польщею й Україною і, зокрема, між містами-побратимами — Легніцею і Дрогобичем — такий лейтмотив вітального слова віце-президента Легніці *Ванди Сковрон*.

На пленарному засіданні було заслухано шість доповідей. Декан історичного факультету Дрогобицького педуніверситету, канд. іст. наук, доц. *М. С. Савчин* розкрив суть і зміст концепції національної революції ОУН, розробленої у 1930-х роках, показав процес її розвитку і поглиблення змісту в 40-х роках у напрямі від елементів тоталітаризму до демократизму. Завідувач кафедри історії Національного університету “Острозька академія”, д-р іст. наук, проф. *В. В. Трофимович* проаналізував причини створення та діяльність Дружин українських націоналістів (ДУН), розкрив їхню роль у національно-визвольній боротьбі українського народу. Завідувач кафедри новітньої історії України Львівського національного університету, д-р іст. наук, проф. *К. К. Кондратюк* висвітлив процес формування Української повстанської армії, різні форми її боротьби проти німецьких окупантів на Волині, Поліссі, у Галичині. Доповідь директора Центру українознавства Київського національного університету, д-ра іст. наук, проф. *В. І. Сергійчука* була присвячена національним формуванням у складі УПА. Д-р іст. наук, проф. кафедри етнології Львівського національного університету, заслужений діяч науки і техніки України *С. А. Макаруч* у доповіді “Радянські методи боротьби з ОУН і УПА (за матеріалами 1944—1945 рр. з Дрогобицької та Львівської областей)” показав, що комуністичний режим використовував здебільшого силові методи боротьби: масштабні військові акції, спрямовані на оточення й фізичне винищення повстанських загонів. Згодом, коли командування УПА розосередило свої збройні сили на чисельно невеликі боївки по всьому краю, каральні органи перейшли до “закриття” всіх населених пунктів агентурною сіткою, влаштування “засад-секретів”, шантажу репресіями над сім’ями учасників підпілля, залякування стратами через повішання та ін. За радянськими джерелами, тільки протягом 1944—1945 рр. такими методами було позбавлено життя понад 100 тис. українських патріотів.

Друга частина пленарного засідання проходила в урочистій обстановці. В залі засідань були присутні також члени Вченої ради педагогічного вузу. Від її імені ректор *В. Г. Скотний* вручив диплом Почесного доктора Дрогобицького державного педагогічного університету ім. Івана Франка ректору Державної вищої професійної школи в Легніце, доктору габілітованому, проф. *Станіславу Домбровському*. Останній у своїй науковій доповіді, виголошеній українською мовою, проаналізував польсько-українські відносини у першій половині ХХ ст., зауваживши при цьому, що історикам, як і політикам, слід і надалі шукати шляхів до порозуміння, злагоди і тісної співпраці.

Після святкового концерту за участю викладачів і студентів музично-педагогічного факультету розпочалася робота секцій, яка тривала і наступного дня.

Перша секція (керівники — д-р іст. наук, проф. *Я. Й. Малик*, канд. іст. наук, доц. *О. М. Сухий*) розглядала проблеми, пов’язані з політичним становищем західноукраїнських земель у міжвоєнний період (1921—1939 рр.), зокрема, діяльністю політичних партій, рухів тощо.

Цікавим був виступ д-ра іст. наук, проф. *М. Р. Литвина* (Львів), в якому вчений проаналізував українську, російську, польську і західну історію-

графію державно-соборного і національного процесів в Україні першої половини ХХ ст. Українська історіографія проблеми приєднання Західної України до УРСР стала предметом розгляду канд. іст. наук, доц. *О. М. Сухого* (Львів). Невідомі сторінки підпільно-революційної діяльності С. Бандери висвітлив львівський історик, канд. іст. наук, доц. *І. О. Гаврилів*.

Науковою новизною були позначені виступи д-ра іст. наук, проф. *Я. Й. Малика* (Львів), канд. іст. наук, доц. *С. П. Качараби* (Львів), доктора історії *Мечислава Величка* (Люблін), канд. іст. наук *Ю. В. Крамара* (Луцьк), канд. іст. наук, доц. *І. Л. Лучаківської* (Дрогобич), старшого викл. *О. В. Медвідь* (Дрогобич), канд. іст. наук *А. О. Руккаса* (Київ).

На другій секції (керівники — д-р іст. наук, проф. *К. К. Кондратюк*, канд. іст. наук, доц. *М. В. Сеньків*) обговорювалися питання національно-визвольної боротьби в західних областях УРСР у 1940—1950-х рр.

Зокрема київський історик, д-р іст. наук *А. М. Русначенко* зробив аналіз наукової літератури про рух Опору в Україні, Білорусії і країнах Балтії у 40-х рр. ХХ ст. Аспірант *О. Д. Вовк* (Київ) на основі неопублікованих документів відтворив панораму найбільшої битви УПА проти військ НКВС 24 квітня 1944 р. у районі села Гурби на Волині. Аспірант *О. М. Дмитерко* (Острог) розкрив агітаційно-пропагандистську роботу ОУН і УПА серед військовослужбовців Червоної армії.

Заслужують на відзнаку повідомлення доктора історії з Жешувського університету *Яна Пісулінського*, молодих дрогобицьких істориків *Р. П. Попп* і *О. Я. Галелюки*, аспіранта *С. Л. Рибачка* (Острог) та ін.

Третя секція (керівники — канд. іст. наук, доценти *В. П. Футала* і *В. І. Ожубко*) зосередила увагу на краєзнавчій тематиці.

З великим зацікавленням присутні слухали розповідь *Н. К. Осьмак* про свого батька, президента УГВР Кирила Осьмака. Проф. Дрогобицького педуніверситету *О. І. Вишневський* поділився спогадами про молодіжне підпілля в краї у 1943—1945 рр. Місцевий краєзнавець, письменник *Р. І. Пастух* присвятив свій виступ постаті легендарного провідника спеціальної бойовики УПА Романа Різняка — “Макомацького”. Канд. іст. наук, доц. *В. П. Футала* в історіографічному аспекті охарактеризував національний рух на Дрогобищині у 20-50-х рр. ХХ ст., а канд. іст. наук, доц. *В. І. Ожубко* висвітлив маловідомі сторінки життя і діяльності чільного діяча ОУН, дрогобичанина Зенона Коссака.

Заслужують на увагу повідомлення викладачів Дрогобицького педуніверситету *М. І. Гладкого*, *Л. В. Мисіва*, краєзнавця, вчителя історії *П. В. Сов'яка* та ін.

Учасники конференції відвідали садибу і музей Івана Франка у с. Нагуєвичі, а також місце проведення Збору УГВР поблизу с. Сприня Самбірського району Львівської області.

Кращі доповіді, документальні й інші матеріали опубліковані у спеціальному випуску “Дрогобицького краєзнавчого збірника”, який побачив світ ще до початку конференції.